

Kort om kunsten i Halden fengsel

Kenneth Balfelt (DK): *Livsutviklingshagen*, 2011–2014

Livsutviklingshagen er et kunstnerisk bidrag for å gi Halden fengsel et nytt verktøy for de innsattes personlige utvikling. I kunstnerens intervju med 40–50 innsatte om hva de gjerne ville få ut av oppholdet i fengselet, kom det frem at de innsatte særlig ønsket å gjenfinne motivasjon, selvfølelse, indre ro og egen fremdrift. Det ble utgangspunktet for at Balfelt tok tak i konseptet anti-stresshage og erstattet det stressende arbeidet med «personlig utvikling». Resultatet har blitt Livsutviklingshagen. [Les mer om prosjektet](#) på kunstnerens hjemmeside. Kenneth Balfelt er kjent for sosialpolitiske prosjekter som springer ut fra hans sosiale engasjement og interesse for byutvikling. Han jobber prosessuelt sammen med stoffbrukere, hjemløse, vanskeligstilte innvandrere og andre utsatte mennesker om å skape rom som disse kan føle seg hjemme i.

Jeremy Welsh / Jon Arne Mogstad (N): *The Low Down*, 2009

De to kunstnere vant oppdraget i en lukket konkurranse om fengselets inngangsparti, og de har bearbeidet hver sin side av den indre slusen: en 18 meter lang vegg med skyveport. De to sidene har fått to vesensforskjellige uttrykk. Innvendig har Jon Arne Mogstad sprøytelakkert stålplatene med et vertikalt mønster basert på lys speilet i vann. Jeremy Welsh står for den utvendige siden av slusen, med en blanding av silketrykk, høyglanslakkerte plater i blått og ubehandlede galvaniserte plater med abstraherte, fotografiske bilder av palmetrær og skyer, manipulert digitalt. Bruken av grov rastring gir en optisk virkning på nært hold, mens motivene blir tydelig lesbare på større avstand. *The Low Down* tar opp i seg dobbeltheten i arkitekturens hovedgrep, de gjensidig avhengige motsetningene mellom hardt og mykt og statisk og dynamisk.

Astrid Krogh (DK): *Myriade*, 2009

Lysinstallasjonen til seremonirommet består av en perforert trevegg med fiberoptiske lyspunkter i en ornamental form. Fiberoptikken er programmert til å skifte farge og intensitet i hurtige eller langsomme intervaller. Spillet mellom naturen utenfor og det pulserende lyset i installasjonen gir rommet en kontemplativ atmosfære. Motivet er fleksibelt og livssynsnytralt, og kan henvende seg til mange uten å oppfattes som anmasende. Kunstneren vant oppdraget i en lukket konkurranse. [Kunstnerens hjemmeside](#).

Øyvind Grønlie (N): *Boksen Gård*, 2011–2013

Kunstner og industridesigner Øyvind Grønlie har sammen med innsatte og verkstedsdriften jobbet prosessuelt med å utvikle sanseleketøyet Boksen Gård. Boksen kan foldes ut til et landskap med bondegård, og har ulike interaksjonspunkter slik at barna kan utfordre sansene sine. Når boksen åpnes, kan man kjenne duften av ulike trematerialer og lær. Tømmerstokkene i skogen kan brukes som slaginstrumenter. Svabergene ved sjøen er en tungetromme, etasjeskillet i låven er en xylofon og hustaket kan tas av og fungere som et klimpreinstrument som skaper stemningsfulle toner. I prosjektets første faser ble design- og håndverksutdannelsen ved fengselets egen videregående skole trukket inn. Intensjonen var opprinnelig at leketøyet skulle inngå i fengselets produktkolleksjon og selges gjennom verkstedsutsalget. Å få satt leketøyet i produksjon har imidlertid bydd på en del praktiske utfordringer, og er foreløpig ikke blitt iverksatt. [Les kunstnerens rapport om prosjektet](#).

Unn Kristin Laberg (N): *Kopp 1, Kopp 2, Kopp 3 og Kopp 4*, 2010

Kunstneren har fotografert spor og detaljer i kaffegrut under sine samtaler med innsatte i Tromsø fengsel. Hun har deretter tolket mønsteret i kaffekoppene etter en slags numerologisk metode som kan ligne det å spå i kaffegrut. Disse «spådommene» har skjedd i dialog med innsatte, og fotografier og notater fra samtalene og spådommene har så blitt ført sammen til ett uttrykk. Resultatet er fire verk installert på veggene i fire oppholdsrom i avsnitt B.

Lotte Konow Lund (N): *Images from the inside*, 2010

Konow Lund har i flere år holdt gratis tegnekurs for innsatte i Bredtveit kvinnefengsel. Kursene går over flere uker, og de innsatte får tegneoppgaver rundt temaer som for eksempel «Who are you?», «What is beautiful?» og «What do you miss?». Konow Lund jobber sammen med de innsatte om å løse oppgavene, og dialog og diskusjon oppstår underveis. I etterkant av workshopene har hun tegnet av de innsattes tegninger, setninger, ordtak og oppgaveløsninger. Resultatet er en serie på 26 tegninger i tusj på papir, som nå er installert på veggene i fire oppholdsrom i avsnitt C.

Irene Nordli (N): *Månelyst*, 2010

Besøkshuset gir innsatte mulighet til samvær med sin familie i løpet av fengselsoppholdet. Irene Nordli har laget en kaninliknende skulptur i stor størrelse til besøkshusets uteområde / hage, som kan invitere til dialog, lek og undring. Den er støpt i grå betong og belagt med en mosaikk av glass, keramikk og speil. I besøkshuset har hun laget små «skyggebilder» av skulpturen i form av formskårede funksjonelle knaggoppheng som er plassert på flere vegger. Skyggebildene er malt i ulike farger, og forskjellige knotter er montert på som knagger. www.magimixnet

Margareta Bergman (S): *Sommerfuglen flyr gjennom tinningene og inn i hodet*, 2010

Fondveggen i avdeling A er et møtepunkt for flere korridorer i bygget. Bergmans fotoinstallasjon består av åtte fargefotografier i ulike formater. Motivene er enkle og hverdagslige objekter og detaljer. De får betrakteren til å føle undring, samtidig med at de vektlegger nærhet, empati og intimitet.

Alexander Grüner (N/S/Guatemala): *Fire dikt*, 2010

De fire vevde tekstilene henger på veggene i to grupperom i avdeling A. De taktile verkene springer ut fra ideer om beskyttelse, og er basert på dikt av Karin Boye («Ja visst gör det ont»), Pablo Neruda («I like it when you're quiet»), Wystab Hugh Auden («Funeral Blues») og Mahmoud Darwish («He is quiet and so am I...»). Diktene er oversatt til blindeskrift og bearbeidet til visuelt rytmiske punktsystemer i vev. Uttrykkene ser ut til å ville fortelle noe uten å bli påtrengende eller påståelige. De kan «leses» med hendene, men tekstene er også tilgjengelige ved siden av verket. De ser monokrome ut på avstand, men overrasker med en rik fargopplevelse på nært hold.

DOLK (N): *Prisoner, Police Line og Stripes*, 2010

Kunstneren har levert tre store grafittimalerier i sjablongteknikk til veggene i tre av fengselets fem lufttegarer. Mest kjent er verket Prisoner, som viser en fange som er i ferd med å kaste fangekula over muren. Det er blitt hyppig brukt i forbindelse med presentasjonen av fengselet. De to andre verkene er Police Line og Stripes. Det første viser

en maratonløper som seirende krysser en politisperring, mens det andre viser et menneske som er i ferd med å male striper på drakten sin. De tre motivene problematiserer alle forholdet mellom identitet, straff og kontroll på en leken og uhøytidelig måte, og gir de kontrollpregede områdene et anstrøk av humor.

Gerd Tinglum (N): *Om sinne og Om tilgivelse*, 2010

Gerd Tinglum står bak to verk i en av fengselets vifteformede luftegårder som «stråler» ut mot landskapet omkring. Her har kunstneren laget abstrakte fargekomposisjoner som er plassert lavt på veggen. Verkene er plassert på begge sider av de låste dørene som skiller luftegårdene fra fellesarealet utenfor, og skaper de slik en visuell åpning på tvers av den fysiske barrieren. Arbeidene består av store fargeflater som er satt sammen i abstrakte, asymmetriske mønstre, som har en intuitiv og kroppslig effekt på menneskene som passerer. Tinglum har gjennom sitt mangeårige virke utviklet et konsekvent og personlig fargealfabet, der hver farge har sin spesifikke betydning ut i fra den fysiske og mentale påvirkning den øver på betrakterne. Hennes komposisjoner til de to luftegårdene tar utgangspunkt i begrepene sinne og tilgivelse – aktuelle temaer i en fengselsammenheng.

Astrid Nondal (N): *Før eller siden og Lyst fjell*, 2017

Til korridoren i helseavdelingen er det kjøpt inn to malerier av Astrid Nondal. Nondal er kjent for sine malerier med motiver fra norske landskap som beveger seg på grensen mellom det romantiske og det surrealistiske. I verket *Før eller siden* ser vi et rom med tømmervegger hvor den ene veggen mangler, og en solfylt åsrygg med mørke grantrær åpenbarer seg utenfor. På veggen i tømmerhytta henger et bilde av Henry David Thoreau's hytte i Walden. I verket med tittelen *Lyst fjell* er det nettopp dette vi ser; en fjelltopp opplyst av sola slik at den blir nesten transparent. Begge bildene antyder en nærkontakt, bekymring og kjærlighet for naturen og menneskene som ferdes i den. Naturen speiler menneskene og blir som et symbol på menneskenes egen motsetningsfylte natur.